

ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΟΝ ΕΥΟΣΜΟ (ΧΘΕΣ-ΣΗΜΕΡΑ-ΑΥΡΙΟ) ΧΡΗΣΗ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

ΝΤΕΜΙΡΤΖΗ Δ.

20^ο Νηπιαγωγείο Ευόσμου, Β΄ Δυτικής Θεσσαλονίκης
e-mail: Kpe-thes@otenet.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία που ακολουθεί αναφέρεται στην εφαρμογή ενός ετήσιου προγράμματος Π.Ε. με θέμα το νερό, σε νηπιαγωγείο της Θεσσαλονίκης. Η αλόγιστη χρήση του νερού στις καθημερινές μας δραστηριότητες, η συνεχής μείωση των υδάτινων πόρων, η ρύπανση, η μόλυνση του νερού και η ανάγκη για άμεση λήψη μέτρων, μας οδήγησαν στην επιλογή αυτού του θέματος. Σ' ένα κλίμα ευχάριστο και δημιουργικό υλοποιήσαμε το πρόγραμμα προσεγγίζοντάς το διαθεματικά. Δουλέψαμε με σχέδια εργασίας σε ομάδες. Κάναμε επισκέψεις σε χώρους έξω από το σχολείο και δεχτήκαμε στο χώρο μας άτομα που μας ενημέρωσαν για ζητήματα που μας απασχόλησαν. Τέλος έγινε αξιολόγηση του προγράμματος και καταλήξαμε σε συμπεράσματα που συνοψίζονται ως εξής: Τα παιδιά αισθάνθηκαν χαρά και αυτοπεποίθηση, κέρδισαν γνώσεις, ανέλαβαν πρωτοβουλίες.

DEMIRTZI D.

20th Primary School of Evosmos – Thessaloniki
e-mail: Kpe-thes@otenet.gr

ABSTRACT

The work refers to the implementation of an annual environmental education project about water, at a primary school of Thessaloniki. The irrational use of water in our everyday life, the continuous reduction of water resources, water pollution and the need for measures that need to be taken in order to solve these problems, were the main reasons for the choice of a project about water.

An interdisciplinary and experiential method was adopted for the implementation of the project, with work and group projects. Visits to museums and public services were organized while water specialists visited us at school and informed us on water issues. The evaluation of the project allows us to conclude that children felt joy and self confidence, they gained knowledge and took the initiative in organizing of many activities.

Λέξεις κλειδιά: Νερό, άνθρωπος, περιβαλλοντική εκπαίδευση, κατανάλωση, ορθολογική χρήση, προστασία

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Το νερό είναι ένα θέμα άμεσο, ελκυστικό και αφορά όλα τα παιδιά καθώς έρχονται σε επαφή καθημερινά με αυτό.
- Οι ανθρώπινες παρεμβάσεις σε αυτό αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά ζητήματα των τελευταίων χρόνων.
- Η λειψυδρία που παρουσιάζεται τους καλοκαιρινούς μήνες, οι συχνές διακοπές νερού, λόγω της αλματώδους οικιστικής ανάπτυξης του Δήμου καθώς και η σπάταλη χρήση του νερού στις καθημερινές μας δραστηριότητες, κάνουν ακόμη πιο επιβεβλημένη την ένταξη του νερού στη θεματολογία του νηπιαγωγείου.

- Η αναγκαιότητα εισαγωγής από την πρώιμη σχολική ηλικία αντιλήψεων που έχουν σχέση με τη διαχείριση – χρήση – προστασία.
- Η δυνατότητα ανάπτυξης της «παιδαγωγικής τέχνης» στο Σχολείο, καθώς τα παιδιά έχουν άμεση εμπειρία μ' αυτό.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Να γνωρίσουν τον κύκλο του νερού στη φύση, να κατανοήσουν τις ανθρώπινες παρεμβάσεις σε αυτόν, να προβληματιστούν για την ποιοτική υποβάθμισή του.
- Να κατανοήσουν τα βασικά χαρακτηριστικά – ιδιότητες του νερού.
- Να εντοπίσουν την κοινωνική διάσταση του νερού – επαγγέλματα που συνδέονται με αυτό.
- Να συγκρίνουν τους τρόπους χρήσης του νερού παλαιότερα και σήμερα, στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες.
- Να μάθουν πως ήταν η περιοχή του σχολείου τους, σε σχέση με τα ποτάμια και την οικιστική δόμηση παλαιότερα, να τη συγκρίνουν με το σήμερα και να προβληματιστούν.
- Να επικεντρωθούν – εντοπίσουν την σπάταλη καθημερινή χρήση του νερού και την ανάγκη αλλαγής στάσης των καταναλωτών.
- Να συνδέσουν την παράδοση, την τέχνη και τον πολιτισμό με το νερό.
- Να ευαισθητοποιηθούν στα προβλήματα λειψυδρίας του Δήμου τους και να δεσμευτούν, με ανάληψη δράσεων, προκειμένου να βρεθούν λύσεις σε αυτά.
- Να επεξεργαστούν εμπειρίες μέσα από βιωμένες καταστάσεις και να τις μετασχηματίσουν με τη βοήθεια της συμβολικής λειτουργίας.
- Να συμμετέχουν στον προγραμματισμό και την οργάνωση των δράσεων του προγράμματος.
- Να κινητοποιηθούν παιδιά, γονείς και ευρύτερη κοινωνία για κοινή δράση, στα προβλήματα που αφορούν την κατανάλωση του νερού.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Όλου τους στόχους στους οποίους αναφερθήκαμε, προσπαθήσαμε να τους υλοποιήσουμε μέσα σε ένα παιδαγωγικό περιβάλλον στο οποίο υπήρχε χαρά και επικοινωνία ανάμεσα στο παιδί και τον ενήλικα. Η νηπιαγωγός καλλιεργεί την αυτενέργεια και τη δράση στο παιδί (Πιαζέ Ζ., 1986), εκμεταλλεύεται τα λάθη του και επαναδομεί το πρόγραμμα όπου χρειάζεται (Βαρνάβα-Σκούρα Τ., 1988).

Ειδικότερα οι μέθοδοι που χρησιμοποιήσαμε είναι:

- Διαθεματική προσέγγιση, με επίκεντρο στα ενδιαφέροντα και τις επιθυμίες των παιδιών, συμμετοχή – συνεργασία σε ομάδες (Ματσαγγούρας Η., 2002).
- Μελέτη πεδίου (εκπαιδευτικές επισκέψεις).
- Συνεργασία με πρόσωπα και φορείς.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε κατά το διάστημα όλης της σχολικής χρονιάς 2002-03 και η κατανομή των δραστηριοτήτων ανά μήνα είναι:

Χρόνος 1^{ος} μήνας

Παρακολούθηση της θεατρικής παράστασης «Το Αθάνατο Νερό».

Παιχνίδι: «Ψάχνοντας για νερό στο σχολείο», «Ψάχνοντας για νερό στο πάρκο», «Ψάχνοντας για νερό στο σπίτι».

- Συζήτηση, με τη μορφή του καταγισμού ιδεών με θέμα
α) Τι είναι – τι ξέρω για το νερό β) Τι θέλω να μάθω περισσότερο γι' αυτό και προβληματισμός πάνω στο ερώτημα: «Πως θα μάθουμε αυτά που θέλουμε;»
- Οργάνωση της γωνιάς του νερού, μοιράζουμε αρμοδιότητες για τη συλλογή υλικού.

Χρόνος 2^{ος} μήνας

- Συζήτηση, πείραμα σχετικά με τον κύκλο του νερού στη φύση.

- Επίσκεψη του ιστορικού κ. Χατζηκυριακίδη. Συζήτηση, χαρτογράφηση της περιοχής του σχολείου όπως ήταν παλιά και όπως είναι σήμερα σε σχέση με τα ρυάκια και τη δόμηση της γειτονιάς μας. Συγκρίσεις, προβληματισμός.
- Επίσκεψη στην Τεχνική Υπηρεσία Ύδρευσης Ευόσμου. Κατασκευή μακέτας με θέμα: Το ταξίδι του νερού από τις δεξαμενές στο σπίτι μας.
- Επίσκεψη στο Λαογραφικό Μουσείο. Κατασκευή σε μακέτα νερόμυλου και πηγαδιού.

Φωτογραφία 1.

Φωτογραφία 2.

Χρόνος 3^{ος} μήνας

- Επίσκεψη του κ. Μούσα στο σχολείο μας. Μας διηγήθηκε ιστορίες για το ποτάμι και πως ήταν μέρος του παιχνιδιού τους ως παιδιά. Παίξαμε παιχνίδια.
- Επίσκεψη στον Υγροβιότοπο του Δέλτα του Αξιού, στο Κέντρο Ενημέρωσης και το Φράγμα Αξιού. Κατασκευή μακέτας, κολάζ.

Φωτογραφία 3.

Φωτογραφία 4.

Φωτογραφία 5

Χρόνος 4^{ος} μήνας

- Συνάντηση με τον χημικό κ. Παράκη Δημήτρη. Πειράματα. Συζήτηση, προβληματισμός για το καθαρό-βρώσιμο νερό, ποιος και πως βρωμίζει, τρόποι καθαρισμού.
- Επίσκεψη στο Μουσείο Ύδρευσης. Ιστορία της ύδρευσης – αποχέτευσης στη Θεσσαλονίκη. Σύσταση του Δεκάλογου του σωστού καταναλωτή.
- Τα παιδιά κατασκευάζουν γέφυρες σε μακέτα, κάνουν λίμνες, ποτάμια στην αυλή και δημιουργούν ιστορίες. Βλέπουν το ουράνιο τόξο. Παίζουν σκυταλοδρομίες με μπουκάλια νερού.

Φωτογραφία 6

Φωτογραφία 7

Φωτογραφία 8

Χρόνος 5^{ος} μήνας

- Συγγραφή και εικονογράφηση του παραμυθιού: «Ρούλης ο βατραχούλης».

Φωτογραφία 9

- Δημιουργία αφίσσας με θέμα η ζωή στο ποτάμι.

Φωτογραφία 10

- Κατασκευή προσκλήσεων.
Χρόνος 6^{ος} μήνας
- Παίζουν θεατρική παράσταση με θέμα το τρίπτυχο
 - Ο κύκλος του νερού στη φύση
 - Νεράιδες και πνεύματα του νερού
 - Το νερό στην παράδοση. Χοροί και τραγούδια.

Φωτογραφία 11

Φωτογραφία 12

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Συνεργασία με Νηπιαγωγεία και Δημοτικά σχολεία που ασχολούνται με το ίδιο θέμα.
- Κατασκευή πινακίδων και τοποθέτησή τους στο χώρο του σχολείου.
- Έκθεση του υλικού που κατασκευάστηκε όλη τη χρονιά στο Υπουργείο Β. Ελλάδας, στο Κ.Ι.Θ., στο Πνευματικό κέντρο του Δήμου, στο Δημοτικό σχολείο της γειτονιάς.
- Βράβευση του έργου των παιδιών από τον Υπουργό Β. Ελλάδας.

- Βράβευση για τη συμμετοχή των παιδιών στο πρόγραμμα από το International ECO-Schools και απόκτηση της πράσινης σημαίας.

Φωτογραφία 15

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση του προγράμματος έγινε σε τρεις φάσεις: αρχική, διαμορφωτική, τελική. Αυτό όσον αφορά όλο το πρόγραμμα, αλλά και την κάθε δραστηριότητα ξεχωριστά έτσι ώστε να επαναδιαμορφώνεται η πορεία τους. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν είναι: ερωτηματολόγιο, συζητήσεις, καταστάσεις προβληματισμού, παιχνίδια ρόλων, συγγραφή και εικονογράφηση κειμένων.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αναφερόμενοι στους στόχους του προγράμματος μπορούμε να πούμε ότι: α) Τα παιδιά απεκόμισαν πολλές γνώσεις αλλά, σε επίπεδο διαμόρφωσης θετικών στάσεων δεν υπάρχει σταθερότητα στη συμπεριφορά τους, β) Η διαθεματικότητα και το στοιχείο της έκπληξης (Πιαζέ Ζ., 1986) διατήρησε αμείωτο το ενδιαφέρον τους.

Όσον αφορά τον αντίκτυπο που είχε το πρόγραμμα στην κοινωνία θα λέγαμε ότι: α) Τα παιδιά αισθάνθηκαν χαρά, υπερηφάνεια και αυτοπεποίθηση με την προβολή του έργου τους καθώς και με τη συνεργασία με γονείς, φορείς και άλλα πρόσωπα. β) Γνωστοποιήθηκε το έργο του νηπιαγωγείου στην κοινωνία και αναβαθμίστηκε ο ρόλος του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βότση Π., *Οδηγός Οικολογίας*, εκδόσεις Σαββάλα.
2. Καλαϊτζίδης Δ., 2000, *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση – Θεωρία και Πράξη*, εκδόσεις Σπανίδη, Ξάνθη.
3. Κοσμίδης Π., 2000, *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Αθήνα.
4. Πυροβέτση Μ., 2001. *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, σημειώσεις για το μάθημα της Π.Ε., εκδόσεις Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη.
5. Ράπτης Ν., 2000, *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και αγωγή*, Τυπωθήτω, Αθήνα.
6. Γεωργόπουλος Α., Τσαλίκη Β., 1998, *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Gutenberg.
7. Άλκηστις, 1984, *Το αυτοσχέδιο θέατρο στο σχολείο*, Άλκηστις.
8. Περδικάρη Σ., 1996, *Περιβαλλοντικά Παραμύθια από μαθητές Γ', Δ' τάξεων Δημοτικών Σχολείων Β' Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθηνών*.
9. Koyskoleka H., 1991, *Water is life*, vol. I, II, World Association of Guides and Scouts.
10. Κουσκολέκα Ν., 1997, *Ένα κουτί γεμάτο νερό*, Καλειδοσκόπιο.
11. Κοντογιάννη Α., 2000, *Η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση*, Ελληνικά γράμματα.
12. Denise and Pascal Chauvel, *Παιδαγωγική και Περιβάλλον*, μετάφραση Παπαδοπούλου Δ., εκδόσεις Τυπωθήτω Γ. Δαρδάνος.
13. Cornell J., 1990, *Ας μοιραστούμε τη φύση με τα παιδιά*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής.
14. Βαρνάβα-Σκούρα Τ., 1988, *Θέματα Γνωστικής Ανάπτυξης Μάθησης και Αξιολόγησης*, Παπαζήση, Αθήνα.
15. Πιαζέ Ζ., 1986, *Η ψυχολογία της νοημοσύνης*, Καστανιώτης, Αθήνα.
16. Βυγκότσκι Λ., 1988, *Σκέψη και Γλώσσα*, Γνώση, Αθήνα.

Ελληνικά περιοδικά

1. «*Περιβάλλον και παιδί*», Ετήσιο περιοδικό του γραφείου Π.Ε. Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης, τηλ. 2310643047. Ευθύνη και Επιμέλεια Όλγα Απανομεριτάκη.
2. «*Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*», Ετήσιο περιοδικό του γραφείου Π.Ε. Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης, τηλ. 2310508095, Ευθύνη και Επιμέλεια Μαρίνα Βαχτσεβάνου.
3. «*Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*», Διμηνιαίο περιοδικό προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης, Εκδόσεις «Δίπτυχο», Κυριακή Βασδέκη, Ζαΐμη 38, 106 83 Αθήνα, τηλ. 2108254632
4. «*Γέφυρες*», Διμηνιαίο περιοδικό, Μαυρομυχάλη 60, 106 80 Αθήνα

Περιβαλλοντικό ψηφιακό ανθολόγιο

- <http://www.nature.ariadne-t.gr/nature.html>
- <http://www.greenpeace.gr>
- <http://www.ornithologiki.gr>
- Gaia, <http://www.ess.co.at/gaia>